

ZWIĄZKI FRAZEologiczne

utrwalone w użyciu z ustalonym znaczeniem
połączenie dwóch lub więcej wyrazów.

Pochodzenia związków frazeologicznych dopatruje się w:

- **Biblii**

ZAKAZANY OWOC - grzech, pokusa. Frazeologizm ten wywodzi się z historii pierwszych rodziców, Adama i Ewy, którzy, zrywając owoc z drzewa poznania dobra i zła, okazali Bogu nieposłuszeństwo, co w konsekwencji spowodowało na całą ludzkość cierpienie i niedoskonałość.

TRĄBY JERYCHOŃSKIE - przeraźliwy, silny dźwięk. Nawiązuje do historii miasta Jerycha, które Izraelici z Jozuem na czele zdobyli, grając na siedmiu trąbach z

baranich rogów, siódmego dnia obalili mury miasta. (Joz 6, 1-21)

SODOMA I GOMORA - miejsce rozpusty i rozwiązłości, braku zasad moralnych. Te miasta zostały zniszczone przez Boga z powodu rozpusty tam panującej (Rodz 19, 1-29).

WIEŻA BABEL - - niemożność porozumienia się, bałagan, nieporozumienia.

RZUCAĆ PERŁY PRZED WIEPRZE - ofiarowywać coś wartościowego komuś, kto na to nie zasługuje i nie potrafi tego docenić; „Nie dawajcie psom tego, co święte, i nie rzucajcie swych pereł przed świnie, by ich nie podeptały nogami, i obróciwszy się, was nie poszarpały” (Mt 7,6)

SALOMONOWY WYROK - wyrok sprawiedliwy, mądry.

Z PUSTEGO I SALOMON NIE NALEJE - istnieją sprawy, których nawet najmądrzejsi tego świata nie są w stanie rozwiązać.

POCŁUNEK JUDASZA (bądź **JUDASZOWY POCŁUNEK**) - zdrada, podstęp, gest fałszywy, nieszczerzy, dwulicowy.

ALFA I OMEGA - ktoś, kto wszystko wie z danej dziedziny, najwyższy autorytet, guru.

HIOBOWE WIEŚCI - wieści smutne, tragiczne, fatalne.

JUDASZOWY GROSZ - zapłata za zdradę.

MANNA Z NIEBA - niespodziewany dar.

PLAGI EGIPSKIE - olbrzymie nieszczęścia. W Księdze wyjścia Egipt nawiedziły następujące plagi: krew w Nilu, żaby, komary, muchy, zaraza bydła, wrzody, grad, szarańcza, ciemności, śmierć pierworodnych.

- **mitologii**

Drakońskie prawa (kary, przepisy, zarządzenia) - surowe, bezwzględne, ostre, okrutne; od imienia prawodawcy ateńskiego Drakona, którego ustawy (ok. 621 p.n.e.) wymierzały wyjątkowo surowe kary.

Jabłko niezgody - źródło konfliktów, wojen, sporów; od jabłka z napisem dla najpiękniejszej, które bogini niezgody Eris rzuciła między Afrodytę, Herę i Atenę.

Koń trojański - zdobycz przynosząca zgubę, złowrogi podarunek; od drewnianego konia, którego w dziesiątym roku wojny przyjęli Trojanie od Greków, w rzeźbie było wojsko greckie, podstęp Greków zadecydował o ich zwycięstwie i losach Troi.

Dejaniry koszula (szata, suknia) - coś, co sprawia największe cierpienie, męczarnie, od których nie ma w życiu ucieczki; patrz mit o Heraklesie.

Kraina cieni - świat umarłych, niewidzialnych cieni, ciemnych zjawisk; od tajemniczej głębi Tartaru, terenu rządzonego przez Hadesa.

Męki Tantalą - cierpienia wynikające z dręczącego pożądania rzeczy znajdujących się blisko, na widoku i w obfitości, a jednak niedostępnych; od imienia lidyjskiego króla, ojca Niobe i Pelopsa, który po śmierci stał w Tartarze przy rzece i pod drzewem owocowym, ale nie mógł ani pić, ani jeść, przez co cierpiał katusze.

Niść Ariadny - niść przewodnia, sposób wybrnięcia z beznadziejnie zawikłanej sytuacji; z mitu o Tezeuszu, kiedy niść zakochanej w bohaterze bogini pomogła bohaterowi wydostać się z labiryntu.

Olimpijski spokój - panowanie nad emocjami, zaprzestanie kłótni; pochodzi od zwyczaju przerywania walk na czas igrzysk olimpijskich.

Paniczny strach - nagły, niepohamowany, często nieuzasadniony strach, przerażenie, popłoch, zazwyczaj ogarniający większą liczbę ludzi; od Pana - bożka pasterzy i trzód w górach i lasach, którego przeraźliwy głos (np. gdy ścigał nimfy) budził lęk.

- **historii**

- Bajońskie sumy

- Napoleon w 1808 r sprzedał Polakom wierzytelności pruskie (ich suma wynosiła 43 mln franków) za 21 mln franków. Układ został zawarty w Bayonne."

- „Bajońskie sumy” oznaczają dziś olbrzymie sumy pieniędzy.

- Pójść do Canossy

- Papież Grzegorz VII wyklął Henryka IV. Głównym powodem był spór o inwestyturę.

- W 1077 Henryk IV upokorzył się przed papieżem, odbył trzydniową pokutę w Canossie - ostatecznie papież zdjął z króla ekskomunikę.

- Dziś „pójść do Canossy” oznacza upokorzyć się, przyznać do błędu.

- Przeciąć węzeł gordyjski

- W mieście Gordion we Frygii w świątyni Zeusa znajdował się wóz , którego dyszel połączony był jarzmem skomplikowanym węzłem ; istniało podanie , że ten kto ów węzeł rozwiąże, zostanie panem całego świata . Węzeł gordyjski próbował rozplątać Aleksander Macedoński , kiedy zaś mu się to nie udało - przeciął go mieczem .

- Kości zostały rzucone czyli "Alea iacta est", wypowiedziane przez Cezara po przekroczeniu Rubikonu , co oznacza oczywiście, że zapadła ostateczna decyzja.

- Drakońskie prawa , czyli bezwzględne , surowe i okrutne. Od ateńskiego prawa , spisane go przez Drakona w 621 r.

- Mowa lakoniczna, czyli zwięzła, uboga i treściwa, tak uczono w starożytnej Sparcie, aby młodzi skupiali się na kształceniu fizycznym, a nie na "bajaniu".

- Benedyktyńska praca czyli żmudna, długa i powolna, od mnichów, którzy zajmowali się przepisywaniem ksiąg.

- **życiu codziennym**

- Zgrzytać zębami - narzekać na coś, przeklinać coś, złościć się, wpadać w furję

- Umywać ręce - nie przyznawać się do czegoś, nie brać za coś odpowiedzialności, odżegnywać się od czegoś, wypierać się czegoś, nie chcieć mieć z czymś do czynienia

- Rzucać słowa na wiatr - mówić coś, obiecywać w sposób nieodpowiedzialny, bez chęci czy możliwości dotrzymania słowa

- Mieć olej w głowie - być mądrym, rozumnym

- Nadstawić drugi policzek - nie być agresywnym

- Bujać w obłokach - marzyć o czymś

Być biednym jak mysz kościelna - być bardzo biednym

Być sam jak palec - być samotnym, opuszczonym

Być w czepku urodzonym - mieć szczęście

Być w siódmym niebie - czuć się świetnie

Być zdrowym jak rydz - być bardzo zdrowym, czuć się bardzo dobrze

• **wyrażeniach gwarowych i slangowych**

Mieć wiatr w głowie - być lekkomyślnym

Patrzeć jak wół na malowane wrota - patrzeć na coś bezmyślnie

Spać jak suseł - spać mocno

Wyciągnąć kogoś z biedy - pomóc komu w nieszczęściu

Spać jak zajac - spać czujnie

Lać jak z brody - bezczelnie kłamać

Spod chmury patrzeć - spoglądać na kogo nieufnie

Długie zęby - jeść bez apetytu.